

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNİ UREDNIK SLAVKO BEZNİK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRAJN, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEKOČI RAČUN PRI NB KRAJN-OKOLICA ST 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROCNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, CETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA STEVILKA STANE 8 DINARJEV

Dan mrtvih Pogovor s kandidatom

Drug odnos do „ravnodušnih“ krajev!

Letošnja udeležba najboljša - Vpliv SZDL je najmanjši v v zadružništvu - Premalo zaupanja v zavest množic

V vsaki deželi posvečajo posamezne dneve dolochenim načinom. So narodni in verski prazniki, politične in stanovske obletnice, dnevi mednarodnih organizacij, — vse polno jih je. Posebno v Ameriki so videti zelo naydušeni za take proslave, saj imajo celo dan zastave, dan pionirjev, dan zastave, dan hčera itd.

En pa je dan, ki ga spoštujejo po vsem svetu. Ob dnevu mrtvih — pa naj bo že kdajkoli v letu, — se ponizno in vdano pokloni spominu mrtvih vse človeštvo — od primitivnih plemen centralne Afrike do milijonskih množic civiliziranih velemest in ekimskih osamljencev na skrajnem Severu. Spominjajo se svojih najbližjih, staršev, sinov, prijateljev, ki so še pred nedavnim bili tu med njimi, sedaj pa je ostal le še spomin. Premljujejo o tem, kakšni so bili, kaj so delali, kakšne navade so imeli in kakšne skrbi, koliko bi danes lahko koristili, če ne bi bili odšli. Premljujejo o tem, na kakšen način se jim je zlomilo življenje...

In koliko življenj se je zlomilo na nenaraven, nečloveški način! Milijoni so pomrli zaradi gladu, ni bilo zdravil, ne najpotrebnejših sredstev, ki bi lahko obdržala hrabtenico pot koncu. Ni bilo strehe, manjkalo je oblike, zavjetja, razumevanja, dobre, pametne besede. In vse to v času, ko iz milijonov stiskajo zadnje življenske sokove in izmišljajo množični rafinirana sredstva za množično unicevanje življenj v korist tistega, kar je v teku stoletij nosilo naslove kot „Cesar“, „Sveti rimski imperij“, „Domovina proletariata vsega sveta“, „Ameriški način življenja“ in še toliko drugih imen.

Nekoč davno bodo ljudje ob dnevu mrtvih mislili samo na tisto prvo, danes pa je žalovanje za pokojniki hkrati tudi obtožba, ki jo poljane grobov brez besed izgovarjajo proti tistem, ki jih je pahnilo v grob, jim onečastilo telesa ali razsulo v obliku krematorijskega pepela. Zlasti naš narod, ki mu nečloveška smrt nikoli ni prizanašala, tako proslavlja dan mrtvih. Vendar je v tej proslavi še nekaj več: — zavest, da žrtve niso bile zaman, in odločnost, da tudi v prihodnjem ne bodo. Zato so nam grobovi padlih borcev še posebno dragoceni. Zato nam je še posebno dragoceno srečna ped naše z grobovi pokrite domače grude, po kateri že spet hoče seči sosednji potop. Ze spet, kajti to je že dolga povest...

Njeno zadnje poglavje je pričelo, ko v Bazovici (kot pravi pesnik) „... prebile petim fantom krogle so srce in grob jim izkopali so nekje, zasuli jih skrivaj kot stekle pse, a kje — še mati vedeti ne sme. Pa naj bi bil njih grob kjer koli: ob kraškem kalu, za podrtim zidom, ob cestnem jarku ali kje med brinjem — le da bi mogli položiti nanj šopek poljskih rož...“

Nadaljevalo se je v vrtoglavni blaznosti italijanskega imperialističnega kriminala, ki se je zanj pončalo tako katastrofalno.

Ko pristopamo h grobu borca, mislimo tudi na to in zdi se, kakor da terja od nas, da mislimo le o tem, za kar je padel, — na varnost, svobodo in nedotakljivost domovine in ljudstva. V teh dneh se nam vsljujejo take misli, prav ob vsakem grobu slovenskega delovnega človeka, saj je s svojo še tako šibko, neznatno in brezpomembno delovno silo v življenju pomagal razvijati proizvodjalne sile in tako prispeval svoj majhen delček k temu, kar danes imenujemo zgodovinski razvoj in socializem.

Letošnja udeležba najboljša - Vpliv SZDL je najmanjši v v zadružništvu - Premalo zaupanja v zavest množic

Naš dopisnik je obiskal predsednika SZDL za okraj Radovljica tov. Mirka Zlatnarja, ki so ga jeseni volivci kandidirali za republiški zbor in mu v zvezi z zadnjimi zbori volivcev in pripravami na jesenske volitve postavil nekaj vprašanj.

Na vprašanja, kako so potekali zbori volivcev in katere pozitivne strani so prišle posebno do izraza in če so se pokazali, da je tudi v pokazale tudi kake slabosti, v čem se odražajo le-te in kje so osnovni vzroki takih slabosti ter kakšne so glavne naloge SZDL v nadaljnji pripravah na volitve, ki bodo 22. novembra, je tov. Zlatnar tako-le odgovoril:

„Zbori volivcev v radovljškem okraju, na katerih so volivci izbrali svoje kandidate za zbole proizvajalcev, za republiški in zvezni zbor, so končani. Udeležba na teh zborih je bila mnogo boljša od lanskih kandidacijskih zborov in prevzele politično vodstvo množic.

Zbori volivcev v radovljškem okraju, na katerih so volivci izbrali svoje kandidate za zbole proizvajalcev, za republiški in zvezni zbor, so končani. Udeležba na teh zborih je bila mnogo boljša od lanskih kandidacijskih zborov in prevzele politično vodstvo množic.

Na Jesenicah je bila n.pr. udeležba na zborih volivcev skoraj 20%. Posebno razveseljiva pa je bila udeležba tudi v okrajih, ki so bili do sedaj v političnem smislu zelo zanemarjeni. To so primeri na Brezjah, Otoku, Jereki, Stari Fužini, Češnjici itd. Za te kraje je veljalo mnenje, da so ljudje precej ravnodušni, toda zadnji zbori so pokazali ravno nasprotno. Pokazali so, da morajo predvsem občinski aktivni in člani Okrajnega odbora SZDL spremeniti svoj odnos do teh krajev in ljudi, ki so ob pripravah na volitve in manifestacijah za Trst jasno pokazali svoje stališče.

Organizacije SZDL še premovalo verjamejo, da je to znak socialistične zavesti in so premovalo pripravljene, da bi stope na celo te razgibanosti.

V nadaljnji pripravah na volitve pa bo prav gotovo važ-

na analiza teh rezultatov, ki jo bodo pripravili v prihodnjih dneh občinski odbori SZDL in s katero bodo lahko konkretno stopili v borbo za popularizacijo naših dosedanjih uspehov in pa v borbo za udeležbo na volitvah. Dolžnost sprejetih kandidatov pa bo, da se sami seznanijo s problemi svojih enot in da jih tako bolje spoznajo tudi volivci.

V nedeljo so odprli novo poslopje gimnazije v Škofji Loki
(Glej poročilo na 3. strani.)

Njiva ni zanemarjena . . .

Komunalna graditev v Kranju - Objektivne okoliščine so omejile letošnjo izgradnjo stanovanj

Na minulih zborih volivcev prej niso dovolj zanimali za življenje svoje krajevne skupnosti in posegli vanj, — bi utegnili dobiti napačen vtis. Zato se je uredništvo odločilo, da o nekaterih točkah, ki so v osredju kritike, pove mnenje, ki si ga je ustvarilo po nedavnih zborih in po pogovoru s predsednikom ljudskega odbora kranjske mestne občine Vinkom Hafnerjem.

Na prvi pogled bi bilo vi-

dejstvo, da je v letosnjih gradbenih delih v Kranju nekaj zavozeno. Volivci vidijo na predovanje lepega Plečnikovega stopnišča z arkadami na Savskem bregu, Prešernov gaj, arhitektonsko izrehibno javno stranišče, Plečnikovo pročelje gledališča, Prešernov spomenik, (torej same „okrasne“) — čutijo pa, da stanovanjska graditev niti od daleč ne zadošča potrebam in da občutno zaostaja za gradbenim načrtom. Videti je, — kot pravi tovarš Hafner, — kar kor da bi ob krompirjevi nji vi skrbno gojili krizanteme, kramprin pa povsem zanemarili.

Vendar so se našli na nekaterih zborih, pa tudi po njih, ljudje, ki so v svoje kritiranje dela kranjskega ljudskega odbora vnašali napačnega, škodoželnega in destruktivnega duha. Sicer so povedali precej resničnih dejstev, ki jih nihče ne zanika, — povedali pa so jih tako, da ni težko spoznati, da ne zastopajo poštenih nagibov. V najboljšem primeru so njihov nastop morda diktirale osebne antipatične in majceni, nizki nameni.

Nepoučeni — in taki so v Kranju mnogi delavci, ki se

vzpostavijo v oči, ker so nove; s časom pa se bomo privadili nanje, po stale bodo del naših potreb, kakor so v večjih, razvitejših mestih. Niso zaman že nekateri pripovedujejo. Zahvale so razmeroma majhne zneske. Danes nas bodoje v oči, ker so nove; s časom pa se bomo privadili nanje, po stale bodo del naših potreb, kakor so v večjih, razvitejših mestih. Niso zaman že nekaj trdili, da pojavi novih dobrovoljnih ustvarjanja potrebe po njih.

Napak bi bilo misliti, da je Ljudski odbor ostal križem rok spričo višje sile. Z nešte-

tim intervencijami in borbo

za vsak vagon cementa je do-

segel, da bosta letos izpoljni dve tretjini stanovanjske graditev. O tem javnost vse premalo ve.

Pa še nekaj o kritikah!

Volivci so upravičeno kritizirali napako s preureditvijo poslopja bivše „Obutve“ v „Zdravstveni dom“, ki bo v letošnjem delu okoli 110 milijonov dinarjev, kar v pričetku niso pričakovali. Tovariš Hafner se strinja, da je bil ta ukrep bivšega Mestnega ljudskega odbora nesmotrin storjen s preveliko naglico. Takraten namen je bil, dati zdravstvu čimprej poslopje, ki bo ustrezalo vsaj za nekaj let. Ko so kasneje načrt izpopolnili, so naleteli na nepredvidene gradbene težave, kar je rodilo dobiti večje stroške. Vendar pa bo Zdravstveni dom kljub vsemu cenejši od novega.

Nov nesporazum spet izhaja iz nepoučenosti. Javnost se sprašuje, zakaj trg pred Prešernovim gledališčem še ni tlakovani. Bil bi že davno, ko bi bili izgotovljeni polkrožni granitni robniki, ki bodo ščitili drevesa pred asfaltno plasti.

V vseh teh in večini drugih primerov gre za objektivne ovire. In nikjer, kjer jih omenjam, se ne moremo izogniti rdeči niti drugih, subjektivnih slabosti naših vseh. Gre kratko malo za to, da zadost del javnosti ne pozna dejstev in zato težje sodi. Tovariš, ki so sicer delavci, se še niso pričeli dovolj zanimati za življenje krajevne skupnosti, te

KZ Kranj, ena najmočnejših in „najboljših“

Velika riba žre majhne

Preteklo nedeljo je Slovenski Porocenevalec objavil članek o predvolilnem zborovanju v KZ Kranj. Dopisnik Ž. (beri Žibert) je samozavestno ugotovil, da je KZ Kranj ena najmočnejših in najboljših v celiem okraju. Čas je, da javnost zve, kakšna je KZ Kranj v resnicah.

Kranjska zadruga je res ena najmočnejših. Z njo se lahko meri samo še KZ Češnjica zaradi razvite industrijske predelave lesa. Ce pa vza-

mimo samo trgovino, potem je KZ Kranj brez dvoma eden zadnjih najmočnejših zadruga v vsem okraju. Njena trgovina dejanost ji je prinesla

predvsi. Tako trgovino vodi pod zadružno firmo isti človek, ki je pred vojno v Kranju zbiral vse niti lesne trgovine v svojih rokah — bivši veletrgovec Gorjanc.

Zato se zadružni in gospodarski forumi ne smejo čuditi, da je v trgovini z lesom toliko špekulacija.

Stvar je popolnoma jasna. Bivši veletrgovci z lesom so obnovili kapitalistične prijeme. Dogajalo se je, da so obljubljali zadrugam soudežbo pri dobičku (n. pr. KZ Kokrica), toda KZ Kranj dobička ni delila z nobeno zadrugom.

Upravnik Gorjanc pri trgovini odloča vse sam, le kadar ga vprašujejo, kdaj bo

obljubo izpolnil, se izgovarja na druge.

Na ta način vsa daljna okolica Kranja prispeva k temu, da se zbirajo v napol mestni kmetijski zadrugi ogromna sredstva, da se vsi prostori od dvoran do pisarn urejajo na najbolj razkošen način in da imajo uslužbenci odlične plače, sijajne nagrade in provizije.

S takim delovanjem ruši KZ Kranj socialistične odnose med zadrugami. Na to jo je opozoril že Okrajna zadruga zveza, toda KZ Kranj še naprej deluje na starem načinu. Taka trgovina jemlje zadružništvo na velikem področju njegovo materialno osnovo. Zadruge so poleg občin edine ustanove, ki lahko skrbe za

(Nadaljevanje na 2. strani)

Grobišče talcev v Begunjav

Radovljški ljudski odbor ima polne roke dela

Volivci se premalo zanimajo za občinske težave

Ko sem se oni dan ustavil v pot. Kino-dvorana bi bila lahko Radovljici, mi je pogled za- ko že dograjena in sicer z manjšimi stroški. Pa tudi novo izvoljeni ljudski odbor bi moral prej poseči v tako odločno delo. Gospodarski svet je zavzel svoje pravo mesto šele z imenovanjem novega predsednika in sedaj je desna roka ljudskemu odboru. Gospodarski svet rešuje vsa vprašanja gospodarstva, predvsem pa komunale in pripravlja predloge za ljudski odbor.

Poleg mestnega doma končujejo novo kino dvorano, ki bo v kratkem izročena svojemu namenu. Cesto Radovljica — Lesce modernizirajo, širijo in opremili jo bodo z razsvetljavo. Blizu mestnega kopalnišča gradijo moderna stanovanja, pet dvojčkov itd.

Prav gotovo je to za občino, ki šteje okoli 4.800 prebivalcev, veliko delo, ki pa še zdake ni vse. Zaradi tega je tudi OLO, ki ima svoj sedež v Radovljici in tako zavzema precej pisarniških in stanovanjskih prostorov, čutil dolžnost, da del teh bremen prenese na lastna ramena, oziroma na prispevke prebivalstva celotnega okraja.

Ko sem o vsem tem razmišljal, sem stopil na občino in se pozanimal tudi za delo občinskega ljudskega odbora, za delo svetov državljanov itd. V celoti je delo občinskega ljudskega odbora zadovoljivo. Od svoje izvolitve pa do danes je imel 24 sej z nad 80% udeležbo. Razpravljalci so o gospodarstvu, o komunalni dejavnosti, ki se je prav v zadnjem času močno razširila, o prosvetnih vprašanjih, o socialnem skrbstvu in sploh o vsem, kar zadeva delo odbora.

Prepričani so tudi, da bi komunalno dejavnost lahko še povečali, toda to je omejeno s finančnimi sredstvi, ovira pa so tudi nedovršeni regulacijski načrti. Poleg že omenjenih del so uredili v Radovljici javno razsvetljavo (sedaj rešujejo to vprašanje tudi v Lescah), popravili so ceste, ograje itd. Nova cesta, ki jo gradijo med Radovljico in Lescami, bo povezala ta dva kraja v celoto in gradnja mesta se bo usmerila v tej smeri. Prav gotovo bi bili rezultati lahko večji, če bi tudi kakor drugi: napiše listek — bivši ljudski odbor ubral tako račun za blago, ki ga zadrugi

pričakujeta. Pri občinskem ljudskem odboru v Radovljici pa je precej živahan tudi svet za socialno skrbstvo in zdravstvo, ki je najboljši v odboru. Duša tega sveta je tovarniški delavec Jože Piber, ki mu ni žal nobene ure za delo v Svetu.

Občinski ljudski odbor v Radovljici je v desetih mesecih svojega obstoja dosegel vrsto uspehov, nečesa pa je pri svojem delu nujno pogrešal, to je večjega sodelovanja volivcev.

Velika riba žre majhne

(Nadaljevanje s 1. strani) napredku vasi. Bivša kapitalista Gorjanc in Zabret obnavljata v zadružništvu kapitalistično načelo, da velika riba žre majhne. Ali niso KZ Kokrica, Matviče, Besnica in druge zadruge šibke ravno zaradi tega, ker jih KZ Kranj v trgovinskih poslih zajeda? Ako bomo še naprej dopuščali v zadružništvu tak razvoj, potem se bo celo pri našem gibanju pojavilo nasprotje med vasjo in mestom, v zadružništvu pa odvisnost vaških zadrug od mestnih. To je prva senčna stran KZ Kranj.

Druga senčna stran grozi samim zadružnikom kranjske zadruge. Uslužbenici so si z Zabretom in njegovim sinom, Gorjancem, Žibertom in drugimi zagotovili najodgovornejša mesta, tako, da praktično odločajo lahko tudi mimo vije zadružnikov. Oblast v zadrugi je prevzel ta pisarniški krog ljudi. Bivši tovarnar Zabret zelo dobro poznava računovodstvo in knjigovodstvo. Zanimivo je, da splošna revizija v KZ Kranj ni odkrila nobene pomembne napake. Nato, revizisko poročilo je ugotovilo samo celo vrsto pozitivnih stvari. Toda kako naj spravimo v sklad to pošteno vodstvo zadruge z preverjenimi izjavami nekaterih zadružnikov. Zabret je na primer ob zaključku leta delil nagrade in ob tej priliki tudi predsedniku KZ hotel vsiliti 10.000 dinarjev. Ko je le-ta denar oddal, ga je poučil, naj naredi kakor drugi: napiše listek —

sploh ni dal in dobil bo nagrado, ne, da bi kdo kaj vedel. Ko so o tem slučaju na zboru javno govorili, se Zabret niti oglasil ni.

Morda ni slučajno, da Zabret in njegov sin sama uradjujeta v pisarni, oddovojena od ostalih uslužbenec.

Nekateri člani zadruge tožijo, da se blago strankam plačuje po različnih cenah. Kdor je pisarniškemu krogu bližji, dobi več, kdor mu je tuj mu izplačajo le najnižjo ceno.

Zabret je res strokovnjak. Imel je mnogo ponudb z boljšimi naslovki kot je KZ Kranj. Toda Zabret je ostal zvest svoji zadrugi v svojem imenom, ki so dokaj prozorni in znani. Kdor pozna Zabreta še kot gorečega klerikalca, ki svoje aktivistične vneme ne zatajuje niti sedaj, potem je razumljivo, zakaj se v kranjski zadrugi mnoge stvari razvijajo ravno v tej smeri.

To se je jasno pokazalo pri nakazilu podpore Slov. Korški zadr. zvezi, ko so celo preprosti zadružniki na zborih enoglasno sklenili, naj se smešno nizek znesek 10.000 din povira na 50.000 din. Odrihanje nakupa traktorjev in ostalih strojev, stališče kranjske zadruge ob prilikli ustanovitve Okrajne zadružne hranilnice, zadnje zbiranje kanclatov za zbor proizvajalcev, vse to so posledice Zabretovega vpliva. Zabret verjetno misli, da je lahko prihaja na dan z ljudmi, ki bodo sledili njegovim političnim nazorom.

Ing. Janez Perovšek

za cene po tržnih pogojih. V kolikor pa so cene ali način njihovega oblikovanja določeni s strani pristojnega državnega organa, morajo trgovski obrati kupovati in prodajati blago po tako določenih ali oblikovanih cenah. Nadalje morajo imeti svoje knjigovodstvo in voditi poslovne knjige. Na zahtevo potrošnikov morajo prodajati blago, ki ga imajo v obratu.

Trgovska podjetja na debelo in industrijska podjetja lahko prodajajo blago tudi s trgovimi potniki, ki sprejemajo naročila za podjetje zaradi sklepanja kupoprodajnih pogodb, lahko pa jih tudi sami sklepajo v imenu in za račun podjetja. Trgovski potnik mora biti stalni uslužbenec podjetja, imeti mora posebno legitimacijo za opravljanje svojih poslov, prodaja pa lahko samo blago tistega podjetja, pri katerem je uslužben. Blaga ne sme nositi s seboj.

Važno je tudi poglavje o ukrepih za ureditev tržišča. Tukaj se navaja, da za trgovske obrate lahko nabavljajo blago samo osebe, ki so njihovi stalni uslužbeni. Trgovski obrati ne morejo nabavljati kmetijskih pridelkov niti drugih blaga po nakupovalcih.

Prav tako trgovski obrati, industrijska in druga proizvajalna podjetja ne morejo upravljati svojega poslovanja preko trgovskih predstavnosti oziroma trgovskih predstavnikov. Trgovska podjetja na debelo morajo praviloma prodati blago le trgovskim obratom na drobno. Ta podjetja na debelo pa smejijo prodajati drugim podjetjem na debelo le tisto blago, ki ga so nabavila ne posredno od proizvajalca. Vse druge preprodaje blaga med trgovskimi podjetji na debelo (verižništvo) so prepovedane. Industrijska in druga proizvajalna podjetja ne morejo kupovati blaga zaradi nadaljnje prodaje in ga tudi ne smejijo prodajati. Prepovedano je,

Kranjski odborniki so obiskali Štajersko

To je prvo, česar se moramo naučiti: smelega in doslednega izvajanja načrtov, ko zavestno gradimo socializem.

Drugo, kar smo spoznali ob tem obisku pa je širokopotezno obravnavanje potreb kulturnih, prosvetnih, vzgojnih in zdravstvenih ustanov. Razumevanje in ustrezno vzdrževanje teh institucij mora postati ena od značilnosti odborov mesta s posebnimi pravicami, ki naj bodo ne le gospodarska središča, pač pa tudi žarišča kulture in napredka. Vprašanje kulture je treba vedno reševati vzporedno, kompleksno z ostalimi gospodarskimi in komunalnimi potrebami. Slabo nam koristijo nove industrije, če za otroke njihovega delavstva ni šolskih poslopij, če se delavstvo ne more razvedriti v dostoj-

nih kulturnih domovih, če mora v primerih bolezni in nesreče v oddaljene bolnišnice.

Seveda nas pa delo, izkušnje in uspehi ljudskih odborov Celja in Maribora ne smoje zavesti h kakemu kopiranju. Kranj ima gotovo svojo problematiko in drugačen sestav prebivalstva, kar vse zahteva samostojnih rešitev. Veselilo nas bo, ko bodo vrnili obisk ljudski odborniki in zastopniki Celja in Maribora. Gotovo jih bomo toplo in prišrno sprejeli — toda pohiteti moramo, da številna a nedokončana dela čimprej dokončamo. Naj bi odnesli celjski in mariborski tovariši iz Kranja vsaj del tako dobrega vtisa, kot smo ga mi odnesli iz njihovih lepih in k napredku stremecih mest.

C. Z.

Naši kandidati

SILVO HRAST je bil rojen 5. decembra 1921. v Trstu. Po poklicu je elektrotehnik, sedaj zaposlen kot direktor tovarne "Iskra" v Kranju. Takoj po kapitulaciji Jugoslavije je izvrševal speciale naloge Izvršnega odbora OF Slovenije vse do avgusta 1942, nakar je bil dodeljen Glavnemu štabu Slovenije za šefu radiozvezze Slovenije. V letu 1944 je bil imenovan za načelnika tehničnega oddelka KNOJ. Demobiliziran je bil leta 1946 kot kapetan JLA. — Poleg številnih odlikovanj je tudi nosilec „Spomenice 1941“. Takoj nato je bil nameščen na od-

govorno mesto elektroindustrije. Bil je poslovodja Elektro podjetja Maribor, direktor Elektrotehne - Ljubljana, nato pomočnik direktorja Instituta za elektro-zvezze v Ljubljani do imenovanja za direktorja „Iskre“.

V radovljškem okraju so ta teden izbrali kandidate za oba zborna proizvajalcev. Okraj kot celota ima pravico do enega predstavnika v zveznem zboru proizvajalcev in do treh v republiškem. Proizvajalci, ki so bili razdeljeni v 3 volilne enote, so izbrali za zvezni zbor proizvajalcev Franca Arha, za republiški pa v 47. enoti (Jesenice center) Boga Knaflja, v 48. (Javornik, Hrušica) Zvoneta Laburo, v 49. (ostali proizvajalci radovljškega okraja) Valentina Marinka.

FRANC ARH je bil rojen 29. novembra 1916 v Stari Fužini, kot delavci sin. Izučil se je strojnega ključavnictva in služboval v Fužini in Železarni na Jesenicah. Od leta 1941. je bil terenec vse do odhoda v Prešernovo brigado l. 1944, kjer je bil še istega leta sprejet v Partijo. Sedaj dela v mestni mehanični delavnični na Jesenicah in je sekretar Mestnega komiteja ZK in član glavnih odborov SZDL in Sindikata kovinarjev Slovenije.

ZVONE LABURA je bil rojen 10. maja 1923 na Javorniku. Osnovno šolo je obiskoval na Jesenicah in v Beogradu, kjer je končal 3 gimnazije. Delal je kot zidar na Gorenjskem in bil tudi večkrat brezposeln. Leta 1940 je bil sprejet v vajenško šolo Železarne, kjer je bil zaposlen do leta 1944, ko je vstopil v NOV. Sedaj je sekretar sindikata Železarne in je član Mestnega komiteja Zvezke komunistov.

BOGO KNAFLIČ je bil rojen 19. decembra 1912 v Dobrijah pri Celju. Oče je bil učitelj in je postal sin v Ljubljano na srednjo tehnično šolo, kjer je diplomiral na strojnom oddelku. Po končani srednji šoli je odšel v Brno (CSR) na Tehnično visoko šolo, kjer pa študija ni dokončal. Bil je po raznih službah v več krajih do leta 1943, ko je odšel v Pohorski bataljon. V partizanah je bil borec in namestnik komisarja brigade. V borbi je dobil težjo rano in poslali so ga v Italijo v angleško vojaško bolnico. Leta 1946 je bil demobiliziran in šel v službo v Maribor. Sedaj je komercialni direktor Železarne Jesenice.

DANILA GRIFOVA, rojena 29. aprila 1920. leta, je svoja mlada leta preživelala v Orehku pri Postojni. Mati je je bila služkinja. Danila se je izučila za modistko, čeprav za ta poklic ni imela veselja. Leta 1941 je odšla med partizane. Ze naslednje leto so jo sovražniki ujeli in transportirali v taborišče Ravensbrück. Članica KP je postala 1945. leta. — Delala je v okrajnem sindikalnem svetu v Kranju, nato v Glavnem odboru Zvezne sindikatov Slovenije, sedaj pa je članica Okrajnega komiteja ZKS v Kranju. — Zaposlena je kot delavka v vzorčnem oddelku kranjske „Tiskanine“, kjer so jo predlagali za kandidata za Zvezni zbor proizvajalcev.

PEPCA JEZ je iz delavske družine. Izučila se je za šiviljo. Ze leta 1936 je pričela delati v delavskem gibanju. 1936. leta je sodelovala v znanem tekstilnem štrajku v Kranju. 1941. leta je bila odpuščena iz službe in transportirana na Koroško. Se isto leto je pobegnila v München, kjer je moralna v Arbeitslager. Eno leto pred koncem vojne se je posrečilo vrnila domov, vendar je zaradi bolezni pričela delati še leta 1946. leta v „Iskri“, kjer je zaposlena še danes. — Po povratku iz Nemčije je dobila prve stike s partizani. — Je pridna delavka ter je bila trikrat udarica.

Osnutek uredbe o trgovinski dejavnosti

Med osnutki uredb, ki bodo dale nove oblike našemu gospodarskemu sistemu, je eden najvažnejših tistih, ki obravnavata trgovino.

Navajamo nekaj misli iz tege osnutka:

V odločbi o ustanovitve trgovskega podjetja, kakor tudi v registru gospodarskih organizacij mora biti predmet poslovanja trgovskega obrata do ločen po trgovski stroki in po obsegu poslovanja in se lahko potem trgovski obrat ukvarja le s to določeno trgovsko dejavnostjo. Trg. obrati lahko brez posebnega dovoljenja opravljajo na način, ki je v trgovini običajen, kot postransko dejavnost tudi druge gospodarske dejavnosti, ki so v neposredni zvezi s trgovino skorajno dejavnostjo. Katere gospodarske dejavnosti se lahko opravljajo kot postranske in na kakšen način se opravljajo, da pojasnila Zvezna trgovska zbornica. Svojo dejavnost opravljajo v eni prodajalni. Le izjemoma imajo lahko dve ali več prodajaln na podlagi posebnega dovoljenja okrajnega (mestnega) ljudskega odbora.

Za ustanavljanje trgovskih obratov veljajo splošni predpisi, ki veljajo za ustanavljanje gospodarskih podjetij in obratov, poleg tega pa so v osnutku določeni še posebni pogoji, kakor na primer: da so zagotovljeni strokovni kadri za upravljanje dejavnosti, da upravljanje dejavnosti je v kriti svoje stroške iz doseženega brutto dohodka, kateri predstavlja razliko med prodajnimi in nabavnimi cenami prodanega blaga. Trgovski obrati imajo tudi rezervni sklad, ki služi v prvih vrstih za kritje izgube v zvezi z njihovim poslovanjem ali za kritje poslovne izgube, ki je nastala pri cenah, za nabavo inventarja in naprav, kakor tudi za manjše adaptacije zaradi razionalizacije poslovanja.

Med določili o poslovanju trgovskih obratov je treba omeniti določilo, da trgovski obrati kupujejo in prodajajo blago

za cene po tržnih pogojih. V kolikor pa so cene ali način njihovega oblikovanja določeni s strani pristojnega državnega organa, morajo trgovski obrati kupovati in prodajati blago po tako določenih ali oblikovanih cenah. Nadalje morajo imeti svoje knjigovodstvo in voditi poslovne knjige. Na zahtevo potrošnikov morajo prodajati blago, ki ga imajo v obratu.

Trgovska podjetja na debelo in industrijska podjetja lahko prodajajo blago tudi s trgovimi potniki, ki sprejemajo naročila za podjetje zaradi sklepanja kupoprodajnih pogodb, lahko pa jih tudi sami sklepajo v imenu in za račun podjetja. Trgovski potnik mora biti stalni uslužbenec podjetja, imeti mora posebno legitimacijo za opravljanje svojih poslov, prodaja pa lahko samo blago tistega podjetja, pri katerem je uslužben. Blaga ne sme nositi s seboj.

Važno je tudi poglavje o ukrepih za ureditev tržišča. Tukaj se navaja, da za trgovske obrate lahko nabavljajo blago samo osebe, ki so njihovi stalni uslužbeni. Trgovski obrati ne morejo nabavljati kmetijskih pridelkov niti drugih blaga po nakupovalcih.

Prav tako trgovski obrati, industrijska in druga proizvajalna podjetja ne morejo upravljati svojega poslovanja preko trgovskih predstavnosti oziroma trgovskih predstavnikov. Trgovska podjetja na debelo morajo praviloma prodati blago le trgovskim obratom na drobno. Ta podjetja na debelo pa smejijo prodajati drugim podjetjem na debelo le tisto blago, ki ga so nabavila ne posredno od proizvajalca. Vse druge preprodaje blaga med trgovskimi podjetji na debelo (verižništvo) so prepovedane. Industrijska in druga proizvajalna podjetja ne morejo kupovati blaga zaradi nadaljnje prodaje in ga tudi ne smejijo prodajati. Prepovedano je,

V predzadnjem poglavju osnutek so naštete upravno kazenske sankcije za kršilce predpisov te uredbe ter je v gotovih primerih

Graditi socializem je veliko kulturno dejanje

Otvoritev nove gimnazije v Škofji Loki

Ob navzočnosti mudične, njenih številnih ljubiteljev in predstavnikov ljudske oblasti ter vojske je v nedeljo, 25. oktobra je tov. Boris Zihelj organiziral novozgrajeni trakt visje gimnazije v Šk. Loki njenemu namenu. Po odigrani himni je tov. Ivan Brodar, predsednik LOMO, toplo pozdravil navzočega rojaka in iniciatorja nove šole Borisa Zihelja, dalje predsed. OLO tov. Mirana Košmelja, komandanata škofjeloške garnizona polkovnika Daneta Trgovčeviča ter ostale goste. Po kulturnem programu, ki so ga izpolnili dijaki gimnazije, recitatorji, mladinski in mešani zbor, je prisrčno pozdravljen povzeli besedo član Izvršnega sveta in med drugim rekel:

"Komaj leta dni je za nami, odkar smo zasadili prve lopate in že se pred nami dviga ponosna stavba, nova važna postojanka našega družbenega ustvarjanja. Take postojanke so bistvene sestavine vsega našega prizadevanja. Ne moremo govoriti o napredku, če ne zgradimo istočasno tudi materialnih temeljev za to naprednost. Graditi socializem pomeni veliko kulturno dejanje, pomeni sprejemanje in uporabljanje najnaprednejših znanstvenih odkritij naše dobe. Sprejemanje sodobne znanosti pa je možno le, če to opravljajo visoko kulturni ljudje, ne le posamezniki, ampak narodovo povprečje — široke ljudske množice, ki so neizčrpni vir vsega našega ustvarjalnega dela."

K pomembnemu slavju in velikemu dogodku v Loki je čestital tudi polkovnik Dane Trgovčevič, ki je izrazil svoje zadovoljstvo, da je v Škofji Loki popolna gimnazija. Dal je priznanje mladini. Ijudski oblasti in ljudstvu, da so v tako kratkem času zgradili novo gimnazijo in s tem razširili prosvetne možnosti v

K razpravi

„Daleč je še . . .“

Prisluhnimo željam najmlajših

Dne 24. oktobra t.l. je bil v vašem listu objavljen članek z naslovom „Daleč je še novoletna jelka“, v katerem je natančno vrsta misli, ki so tako važne, da ne moremo mimo njih in je prav, da se je o tem pričela javna razprava, saj bomo le z izmenjavo mnenj in predlogov lahko dosegli čim boljšo izvedbo Novoletne jelke.

Skrb za našo mladino nam je in nam mora biti tudi v prihodnje ena naših prvihi dolžnosti.

Otroci so vsi naši in zato družba med njimi ne sme delati razlike. In vendar so bili marsikateri za svoj največji praznik v letu grenko razočarani, ko so primerjali vsebine svojih zavirkov: zavirk drugih otrok. Ceprav smo se trudili, da te razlike ne bi bilo, ali da bi bila kar najmanjša, nam zaradi razlike med podjetji to ni uspelo. Tako smo v dobrì veri, da ravnamo prav, zgrešili marsikatero krivico, ki so naši mali bridko občuti.

Hkrati s tem pa nastaja vprašanje, kako bi lahko velike zneske, ki so bili doslej izdani za Novoletno jelko, bolje izrabili v korist vseh otrok in skupnosti. Prepričan sem, da je večina ljudi z veseljem pritrnila mislim pisca zgoraj omenjenega članka, naj se te vsote porabijo za gradnjo raznih otroških ustanov, saj vse čutimo, da so poleg kulturnih, ravno otroške ustanove tiste, ki smo jih vedno že ne prezrli, pa vsaj potisnili v ozadje. Mesto Kranj nima vzornego otroškega vrta, otroška igrišča ne zadoščajo, zamančajo naši mali že nekaj let na prepotrebno lutkovno gledališče in čedalje resneje se pojavlja potreba po novi osnovi na Planini.

Prepričan sem, da, če bi sredstva, namenjena izvedbi Novoletne jelke, investirali v take ustanove, bi nam bili otroci neprimerno hvaležni, saj bi bile koristi takega obdarovanja trajne in za vso našo mladino enake.

Opozorili bi radi na problem študenta absolventa. Že v začetku članka smo govorili, da je nemogoče diplomirati v predpisanim pravico. Po uredbi ima študent pravico do dodatka le v času absolutorija, ki je uradno določen, in to samo do 25 let starosti. Prav v

korist naše domovine. Pripadniki Armade želijo, da bi vzgajali mladino v duhu svetih tradicij naše Narodnoosvobodilne borbe v zavestne gradišči socializma.

Predstavnik gimnazijske mladine se je nato zahvalil ljudski oblasti za lepo stavbo in med drugim dejal: „Prav v teh resnih dneh, ko naši narodi izjavljajo: „Nikoli ne bomo dopustili, da bi nas kdjo zasužujev, da bi kdorkoli teptal naše narodne in politične pravice“, — vstopamo dijaki škofjeloške gimnazije v nove učne prostore z načrti, ki bodo vredni sinov in hčera

Nastopajočim se je za govorjanje zahvalil predsednik SKUD „Tomaž Godec“ tovariš Martin Mihaelj, ki je poudaril nujnost tesnega sodelovanja med jeseniškim in bohinjskim pevskim zborom in pravilnost izmenjave gostovanj. Koncertu je sledil članski sestanek jeseniških in bohinjskih pevcev, na katerem so se dogovorili o utrditvi tovariških odnosov med obema zboroma, kakor tudi o naštirjanju skupnega koncerta v počastitev 100 letnice obstoja prvega pevskega zborna v Bohinju.

Gostovanju v Bohinjski Bistrici bodo sledili nastopi v Kamni gorici in drugod. Z njimi hočejo jeseniški pevci ponesti svojo pesem med občinstvo predvsem v predvolilni dobi, kar je priznanja in posnemanja vredno dejanje.

P. U.

Dragi Kosobrinček!

Po dolgem času se spet oglašam. Bliža se 1. november, zato sem Ti o tem dnevu napisala kratek spis.

DAN MRTVIH...

Takrat se ljudje spominjajo umrlih svojcev. Grobove jim okrasijo s cvetjem, da je pokopališče kakor in sam evočno vrt. Marsikatera grenka solza kane na prerani grob hčerke ali sina. Drugot polagajo otroci cvetje na gomile svojih staršev, ki jih je smrт za vedno ločila od njih. Koliko mater, očetov, bratov in sestra pa se zamaž ozira, kje počiva sin, brat ali sestra. Krivočni okupator jih je odpeljal v taborišča in ni bilo več sledu za njimi. Mnogo naših borcev je padlo v borbi za svobodo. Njihova trupa so tovariši zakopali v gozdovih. Teh žrtev se

razvedrila. Zato prisluhnimo otrokom, saj nam tako radi povedo svoje želje. Mi pa že sedaj mislimo na vožnje s sanmi, mladinske in otroške igre, tekmovanja v smučanju, sanjanju, na kepanje, na obisk Očka Triglava itd., itd.

Za tako praznovanje Novoletne jelke naj skrb družba, starši pa bodo otrokom vsak po svojih močeh pripravili še nekaj veselja doma, tako da bodo naši otroci čutili, da je ta dan res njihov, samo njihov.

Lojze Gostiša

(Nadaljevanje in konec)

Vse te številke nam jasno kažejo, da so dohodki študentov za današnje prilike prenizki. Nikjer ni mogče, da bi študiral vsak izključno na račun skupnosti. Tudi pri nas so potrebne žrtve staršev, vendar pa kljub temu marsikaterje zmanjka sredstev. Tu mislimo predvsem na otroke upokojencev. Teh je pri nas sorazmerno precej (12,0%). Starši, ki so aktivni, imajo večje dohodek in lahko več žrtvujejo, pokojnine pa so marsikaterje zelo nizke (na primer, če je oče zgodaj umrl in imel malo službenih let). Nočemo dojenčkom zanikit, da ne potrebujejo 3.000 din na mesec, a po tej logiki bi rabil študent vsaj še enkrat toliko.

Nova uredba o progresivnem zmanjševanju otroškega dodatka je marsikaterje dosegla pozitiven učinek, zlasti pri takih starših, ki so otroške doklade zapili ali kakor koli zapravili, precej je pa prizadela tiste družine, kjer študira dvoje ali več otrok. Ce so v družini štirje otroci, odpade vsakemu 750 dinarjev.) Pri družinah z otroki različnih let se ta razlika delno krije z manjšimi potrebami mlajših, če so pa starostne razlike samo za leto ali dve, je to ne-mogoče.

Opozorili bi radi na problem študenta absolventa. Že v začetku članka smo govorili, da je nemogoče diplomirati v predpisanim pravico. Po uredbi ima študent pravico do dodatka le v času absolutorija, ki je uradno določen, in to samo do 25 let starosti. Prav v

času, ko mu manjka le nekaj mesecov, diplomant zaradi potrebo po določenih strokovnih kadrih, za katere je Kranj živo zainteresiran. V Kranju je nekaj študentov, katerim ne manjka dosti do zaključka študija, vendar jih ravno materialni problemi ovirajo pri dokončanju. Zaradi tega upamo, da bodo prav tiste najbolj začelene stroke čimprej deležne pomoči. Gorenjska mesta s svojo finančnostjo: 68% prejema vse tri čno močjo lahko prevzamejo

dnevne obroke, 22% le dva, 13% pa samo kosilo. Temu primerno je tudi zdravstveno stanje. Zdravih študentov je 71%, bolnih ali pa takšnih, ki so preboleli kakšno bolez, pa 29%. Največ obolenj je bilo na prebavilih.

Mnenja smo, da današnji način podpiranja študentov z otroškimi dodatki ni več primeren. O tem problemu, je bilo že precej govorilo na raznih mestih in tudi člankov v dnevnem časopisu. Predlog je bil, naj se štipendiranje prenese na posamezne okraje občina. S tem bi dosegli, da bi prejemali štipendije samo potrebnemu študentju, ki vztrajno in resno študira. Tudi problem absolutventov bi bil na ta način delno rešen. Na zborih volivcev je bilo večkrat podprtih in tudi predsednik LOMO Kranj tovariš Hafner

je ob neki priložnosti poudaril potrebo po določenih strokovnih kadrih, za katere je Kranj živo zainteresiran. V Kranju je nekaj študentov, katerim ne manjka dosti do zaključka študija, vendar jih ravno materialni problemi ovirajo pri dokončanju. Zaradi tega upamo, da bodo prav tiste najbolj začelene stroke čimprej deležne pomoči. Gorenjska mesta s svojo finančnostjo: 68% prejema vse tri čno močjo lahko prevzamejo

znanen delež pri štipendiranju, zlasti pa posamezna podjetja. Seveda pa ne smemo gledati tega vprašanja preveč ozko. Če se odločimo za podelitev štipendij po podjetjih, bi ta podpirala predvsem tiste stroke, po katerih čutijo največjo potrebo. Na ta način pridejo v poštev le tehnički, pravniki in medicinci, drugi bi pa ostali spet na cedilu. Menimo, da bi bila boljša rešitev ustvariti centralnega fonda pri mestni občini, iz katerega bi se potem štipendije podeljevale vsem strokam. Mestna občina je že za letošnjo leto namenila precejšnji znesek za štipendiranje in upamo, da bomo dela tega zneska deležni tudi študentje. Ta sklep toplo pozdravljamo in obljubljamo, da bomo s študijem potrdili zaupanje skupnosti.

Učitelji so zborovali

Zahlevajo večje prejemke

želi visoko dvignili kvaliteto menjenost učnih načrtov, posmanjkanje šolskih knjig in zvezkov. Smo že na pragu novembra, a še vedno jih ni.

Za splošno izobrazbo je članstvo veliko prispevalo. Imelo je 164 predavanj in sodeluje v igralskih družinah, pevskih zborih, orkestrib, planinskih, turističnih in gasilskih družtvih ter v vseh družbenih organizacijah. Samo v Trebiji je pet prosvetnih delavcev izven šole opravilo 1400 prostovoljnih ur. Učitelji so vodili 25 izobraževalnih tečajev in 42 tečajev Rdečega križa. V Tržiču je bil klub prosvetnih delavcev — profesorjev in učiteljev — zelo aktiven in vzgleden primer medsebojne povezave. Po njihovem vzoru naj se osnujejo podobni klubi tudi drugod.

Po končanem referatu se je razvila živaha diskusija, v kateri so tovariši govorili o raznih nevsečnostih. S prenosom materialnih izdatkov za prosveto na posamezne ljudske odbore, se poraja skrb, da dotoč dotacij ne bo reden. Računi se plačujejo z 2—3 mesecnim zaostankom. Padajoči očki, da šole nabavljajo učila, ki niso potrebna. S tem je ogrožena avtoriteta šole in učiteljstva.

Tovariš Grum, načelnik oddelka za kulturo in prosveto, je v razpravi poudaril, da prosvetni delavci ne imajo profesorjev urejenih honorarjev, le za podeželske učitelje, ki imajo mnogo nadur, ni še nič predvidenega. Priporočajo, da bi prejemali tako obremenjeni prosvetni delavci mesečni dodatek pet tisoč dinarjev, kar so v okrajih Gorica in Trbovlje že ukrenili. Socialni položaj je žalosten. Prosvetni delavec zaslubi se v nadarjeno delo tudi plačilo. Za nadarjeno delo imajo profesorji urejeni honorarje, le za podeželske učitelje, ki imajo mnogo nadur, ni še nič predvidenega. Priporočajo, da bi prejemali tako obremenjeni prosvetni delavci mesečni dodatek pet tisoč dinarjev, kar so v okrajih Gorica in Trbovlje že ukrenili. Socialni položaj je žalosten. Prosvetni delavec je najslabše plačan državni uslužbenec. Plača naj se dvigne na 9—15 tisoč dinarjev.

Tovarišica Terčeljeva se je v nadaljevanju referata ustavila pri neuspehih in njihovih vzrokih. Poudarila je preobre-

GORENJSKI PIONIR

Dragi Kosobrinček!

Po dolgem času se spet oglašam. Bliža se 1. november, zato sem Ti o tem dnevu napisala kratek spis.

DAN MRTVIH...

Takrat se ljudje spominjajo umrlih svojcev. Grobove jim okrasijo s cvetjem, da je pokopališče kakor in sam evočno vrt. Marsikatera grenka solza kane na prerani grob hčerke ali sina. Drugot polagajo otroci cvetje na gomile svojih staršev, ki jih je smrт za vedno ločila od njih. Koliko mater, očetov, bratov in sestra pa se zamaž ozira, kje počiva sin, brat ali sestra. Krivočni okupator jih je odpeljal v taborišča in ni bilo več sledu za njimi. Mnogo naših borcev je padlo v borbi za svobodo. Njihova trupa so tovariši zakopali v gozdovih. Teh žrtev se

spominjam še prav posebno, saj so dali svoja mlada življenda za lepšo bodočnost naših narodov.

Štrukelj Ljudmila

dijakinja 4. a razr. v Kamniku

Nadzornik

je prišel

Bilo je to med prvo in drugo svetovno vojno. V vasi so bili gospodarji italijanski kavalerji. Tam sem bila poslednja slovenska učiteljica. Na šoli sta bili že dve italijanski, ki sta zasedli oba nižja razreda. Samo najstarejši otroci so še bili v mojih rokah. Tedaj so bile že prepovedane vse slovenske učne knjige. Ceprav nismo imeli računice, je šlo, toda kako naj si pomagam, da bi moji učenci brali?

Ravnokar je pričel pouk. —

Prva ura: računstvo. Kar se

odpro vrata in vstopi italijanski nadzornik. Obstala sem.

Prva misel je bila: Novi rod! Ko je nadzornik spoznal, da je stopil v slovenski razred, se je obrnil in brez besed odšel v sosednji k italijanski upraviteljici. Zaprla sem vrat in skočila pred otroke: „Novi rod, hitro na konec klop!“ Neka deklica mi zaklječe: „Zlezla bom skozi okno na vrt in jih skrila!“ V nekaj sekundah je bilo vse storjeno, deklica je skočila na vrt in izginila. Zaprla sem vrat. Učenci so bili tisti kot miske. Vsem so se bleščale oči. A že so se odprla vrata in je nadzornik spet vstopil. Mirno smo računalni. Nadzornik je stopal po razredu in pogledal prav pod vsako klop, kjer so bili samo zvezki. Skrbelo me je, ali bo moja deklica toliko previdna, da se bo vrnila skozi vrata v razred. Res je bila. Lepo mirno sedla na svoje место... Nadzornik je odšel.

Tedaj se je vsemu razredu izvil vzdih olajšanja. Učenci so vedeli, da so rešili svojo ljubljeno slovensko učiteljico.

Obnovitev vajeniške šole v Kranju

Posloplje današnje Vajeniške šole je eno izmed najstarejših v Kranju. Že v letu 1950 je sedanjši šolski upravitelj, Ado Klavora, prikazal Mestnemu ljudskemu odboru nujnost potrebe po novi šoli ali vsaj po obnovi dosedanje zgradbe. Organi ljudske oblasti so to potrebo uvideli in v programu je bila tudi gradnja nove vajeniške šole, toda zaradi nujnih komunalnih del je Ljudski odbor mestne občine s svojimi sredstvi zagotovil le obnovno sedanje šole. V letu 1950 je bil nabavljen novi šolski inventar, v lanskem letu je bilo obnovljeno preročje in celotna zunanjost zgradbe, v letošnjih šolskih počitnicah pa je Gospodarski svet LOMO omogočil obnovno notranjih prostorov. Tako

Državno prvenstvo v kegljanju

Jeseničani državni prvaki Martelanc drugič prvak

Prijetno nas je presenetila 21. sodelujočimi ekipami povest, da so na državnem prvenstvu v kegljanju v narodnem slogu v Mariboru, Jeseničani kot moštvo zasedli prvo mesto. Osvojili so naslov državnega prvaka. Vse do zadnjih metov se ni vedelo, kdo bo osvojil prvo mesto, končno pa so Jeseničani med

Klub dobri igri in premoči — zopet poraz

Začetne minute igre so potekle v nervozni, vendar so prvi uredili svoje vrste igralci Kladivarja in pričeli smotorno in nevarno napadati vrata Korotana. To jim je kmalu prisnelo uspeh. V 8. minutu je v povsem nenevarni situaciji žoga po naključju v kazenskem prostoru zadebla ob roku Bajžla in sodnik je pokazal na belo točko. Enajstmetrovko je streljal Posinek, ki je žogo poslal z močnim strelom po zemljini v levi kot. Vratar Kovačič je strel sicer ubranil, toda močne žoge ni mogel obdržati in se je ta nesrečno odbila Posineku ponovno na noge, ki nato ni imel težke naloge, da jo je iz neposredne bližine spravil v mrežo. Po tem uspehu so Celjani nadaljevali z obleganjem Korotanovih vrat, toda obramba Kranjčanov je bila vedno na svojem mestu in rezultat se ni spremenil.

Premoč Kladivarja pa je trajala samo do 15. minute, ko je Korotan uspel povezati svoje vrste in slikana na igrišču se je popolnoma spremenila. S pametno in nizko igro po zemljini je Korotan postal gospodar na igrišču do konca prvega polčasa, ni pa bilo med napadalno vrsto nikogar, ki bi znal dobro premišljene akcije zaključiti z uspešnim strelom na gol.

Položaj na igrišču se tudi v drugem polčasu ni izpremenil in premoč Korotana je bila še večja, medtem ko je Kladivar očitno ponustil. Publike je pričela boditi goste in vsi so pričakovali, da bo Korotan rezultat vsai izmeničil, če že ne zmagal. Gol je visel v zraku, vendar napad, ki je bil danes zaradi odstotnosti treh izraleev (Božič, Mihelčič in Eler) močno oslabljen, ni bil v stanju izkoristiti niti najpovolnejših situacij. Deset minut pred koncem so Kranjčani dosegli sicer popolnoma pravilen gol, katerega pa sodnik ni priznal, češ da je bil dosezen iz offside pozicije in Kladivar je na ta način prisel do obeh točk.

Za otvoritev šole odbojkarski turnir

Ob otvoritvi novega gimnazijskega poslopja je odbojkarski aktiv na škofjeloški gimnaziji priredil odbojkarski turnir za prehodni pokal, ki ga je razpisalo gimnazijsko vodstvo. Kljub temu, da je prireditev precej motil dež, je potekala v redu in pomeni tako po udeležbi nastopajočih kaškar tudi po kvaliteti pomembnih prispevov k razvoju odbojke v Škofji Loki. Nastopili sta dve ekipe mladink (ljubljanskega učiteljišča in štirimečke gimnazije) in štiri moštva mladincev (učiteljišče, gimnazija, Tekstilni tehnikum in Kranj in loška gimnazija). Zlasti je razveseljivo, da so bile vse moške ekipe precej izenačene in je po precej napeti ter razburljivi finalni igri med učiteljiščem in tekstilnim tehnikumom zmagalo ljubljansko učiteljišče ter tako osvojile mednarodnega turizma.

PO VASEH IN MESTIH GORENJSKE

Iz Kranja

Preteklo nedeljo je bila v Kranju tombola Rdečega kriza, ki sta jo organizirala okrožni mestni odbor. Prireditev je motil dež, ni pa motil številnih ljudi, ki so čakali, kdaj jih sreča pokliče na oder, da potegnejo — prazen listek. Nekaj razočaranih, nekaj zadovoljnih, vsi pa mokri od dežja, so se vrnili domov.

Največjo srečo je imel dešavec Jakob Oblak iz Stare Loke, ki je zadel glavni dobitek — spalnico. 2. Ivan Stinzel, Kranj-Huje — šiv. stroj, 3. Neža Dolinar, Šutna 10 — radioaparat, 4. Lojzka Verbič, Primskovo 89 — kuh. opreme, 5. Jakob Gaber, Labore 18 — kolo, 6. Vera Levstik, Kranj — kolo, 7. Franc Florjančič, Kranj — kolo, 8. Jožef Fašek, Kranj — kolo, 9.

Antonija Novak, Klanc 26 — kolo, 10. Edi Ocepek, Kranj — kolo, 11. Anton Novak, Kranj — kolo, 12. Kati Golmajer — Podljubelj 86 — kolo, 13. Anton Bruder, Primskovo 46 — kolo, 14. Rafael Mecerko, Huje 86 — kolo, 15. Nežka Guzelj — blago za moško obleko, 16. Franc Draksler, Orehek 5 — blago za moško obleko, 17. Justi Pajer, Primskovo — ženski plašč, 18. Rajko Flerin, Zlato polje 19 — električni kuhalnik, 19. Lovro Sajevic, Mlaka 10 — električno peč, 20. Anton Mulej, Kranj — otroški voziček, 21. Tončka Karmelj-Orehek 70 — ročni voziček, 22. Valentin Kajzer, Kranj — 30 kilogramov sladkorja, 23. Anica Pivk, Gorenja Sava — 27 kg sladkorja, 24. 5 prm drveza zadebla neka Kranjčanka, katere imena nismo našli.

Slovenski kegljači so na tem prvenstvu ponovno dokazali, da so dohitele kegljače iz drugih republik in da so za Hrvati prevzeli primat v državi.

Prireditev tombole se vsem, ki so kakorkoli prispevali tomboli in RK Kranj, najlepši zahvaljuje za pomoč.

Z Bleda

S torkovim mednarodnim brzovlakom so prispeti na Bled predstavniki turističnih uradov iz Švedske, Belgije, Nizozemske, Zahodne Nemčije, Anglije in drugih evropskih držav. V sredo dopoldne so se gosti tam sestali s predstavniki slovenskih turističnih uradov, pozneje pa so se udeležili zvezne konference v Opatiji, kateri so prisostovovali tudi predstavniki jugoslovenskih državnih železnic, jugoslovenskega aerotransporta in jugoslovenske linijske plovbe. Pod pokroviteljstvom Turistične zveze Jugoslavije so si gostje ogledali nekatere znane turistične kraje pri nas.

Namen teh konferenc je pregledati delo v letošnji turistični sezoni, ki pomeni za Jugoslavijo prvi večji kamen v izgradnji našega mednarodnega turizma in pa poiskati smernice za nadaljnjo razširitev mednarodnega turizma.

Trenutno teh konferenc je prirediti delo v letosnjem turistični sezoni, ki pomeni za Jugoslavijo prvi večji kamen v izgradnji našega mednarodnega turizma in pa poiskati smernice za nadaljnjo razširitev mednarodnega turizma.

Iz Loke

Pretekli petek je bil v Stari Loki zbor volivev, ki se ga je udeležilo okoli 120 ljudi, med njimi tudi okoli 20 volivcev iz Doma slepih, ki se prav tako živahnno zanimalo, kdo jih bo zastopal v bodočih skupščinah. Na zboru so kanclirali za poslanca v republiško skupščino žensko, in sicer najzaslužnejšo aktivistko kranjskega okraja tovarišico Svetinovo. Za zvezni zbor pa so se pridružili predlogom ostalih volivcev kranjskega okraja in predlagali člena Izvršnega sveta LRS tov. Borisa Zihlerja.

Poleg tega so na zboru razpravljali tudi o položaju Trsta, demokratizaciji naše ljudske oblasti in drugih vprašanjih.

Z Jesenic

Pretekli teden so po vseh šolah organizirali učne ure, ki so bile posvečene pomenu Organizacije združenih narodov. Za ostalo prebivalstvo Jesenice je bila minula nedelja organizirana akademija v Domu "Svobode", na kateri je govoril o pomenu Organizacije združenih narodov prof. dr. Tomšič iz Ljubljane. Pomembno predavanje so dopolnili pevci jeseniške "Svobode", ki so odprli tri pesmi, katerih tretja, "Bazovica", je navzoče občinstvo posebno navdušila. Na akademiji so sodelovali tudi dijaki jeseniške gimnazije ter učenci osnovne šole s primernimi recitacijami. Akademija je lepo uspela, lahko pa bi bilo navzočih še več ljudi.

V torem je bil na Jesenicih razširjeni plenum Okrajnega odbora Socialistične zveze, ki so se ga udeležili tudi predsedniki občinskih odborov SZ DL in predstavniki družbenih organizacij. Na plenumu so ugotovili visoko socialistično zavest prebivalstva gor. savske doline in dejstvo, da v nekaterih primerih politične organizacije na terenu celo zaostajajo za razpoloženjem množice.

Sklenili so, da bodo v tem tednu pred volitvami v zboru proizvajalcev imeli še več posvetovanj in konferenc v večini občin radovljškega okraja.

Iz Bohinja

Preteklo nedeljo dopoldne sta bili v bohinjskem kotu kar dve predvolilni zborovanji in sicer v Boh. Bistrici in Boh. Srednji vasi. V Srednji vasi je govoril član Izvršnega odboda SZDL Slovenije in kandidat radovljškega okraja za zvezni zbor tov. France Peroviček. Zborovanja se je ude-

ležilo okoli 1000 ljudi iz gornje doline.

Na zborovanju v Boh. Bistrici pa je govoril član Izvršnega sveta LRS tov. Albert Jakopič-Kajtimir, ki je v uvozu omenil vprašanje Trsta, nato pa je prešel na gospodarska vprašanja in končal svoj govor z razlagom pomena predvolilnih priprav in samih volitev v notranje in zunanjepolitičnem pogledu.

Iz Domžal

V torem popoldne je SZDL sklical zborovanje aktivistov v Godbenem domu, ki se ga je udeležilo okoli 100 članov. O pomenu pravilnega agitacijskega dela pred bližnjimi volitvami sta prisotni govorila Ivan Novak-Očka, kandidat za republiški zbor proizvajalcev, ter Tomo Brejc, kandidat za zvezni zbor proizvajalcev. Zborovanju je prisostvoval tudi tovariš Ignac Voljč, okrajni sekretar ZKS za Ljubljano-kolico.

Kamniški sadjarski okoliš ima veliko sadno bogastvo, posebno predel Tunjic, kjer goje tudi najboljše vrste. Zajedno pridejo na vrsto Domžale z Dobom, Moravčem, Lukavico, Radomlje, Šmartno v Tuhinjski dolini itd. V vseh teh krajih najbolj uspevajo slednje vrste jabolk: boskop-

TOVARIŠ JOŽE LUKEŽ, stanovanec Kranj, Titov trg 21, upokojenec, ni bil in ni pooblaščen pobirati zneske na račun stanovanjskega fonda. Ponovno opozarjam vse stranke, ki so mu od 1. aprila 1953 plačale kakrsne koli zneske, naj se javijo pri Ljudskem odboru mestne občine Kranj-Uprava za dodatke do VKLJUČNO 5. NOVEMBRA 1953, da prijavijo datum in višino pobranega zneska. Po tem roku prijav ne bomo več sprejemali in bodo vplačniki sami nosili škodo za neprijavljenje zneske.

LOMO KRANJ

praznika so na vseh okoliških hribih zagoreli mogočni kresovi. V telovadnem domu pa so ta čas žirovski igralci uporabili ljudsko igro "Miklovo Zalo". Na dan praznika dopoldne pa se je zbralo v Zireh nad 1500 domačinov, ki so v strnjeni povorki odšli na pokopališče v Dobrčevem, kjer je bil odkrit spomenik neznanim padlim partizanskim junakom. Pri slavnosti je sodelovala vojaška godba na pihaleti, ki je na enem pečljiv zraslo 21 lepih sadežev. Od vseh razstavljalcev imata najlepšo in največjo izbiro razstavljenega sadja brata Okršlar iz Domžal, ki med drugim razstavlja tudi lep pridelek mamutskih in kragujevskih kuten. Na razstavi je tudi poseben oddelek, kjer so prikazane razne oblezni

praznika so na vseh okoliških hribih zagoreli mogočni kresovi. V telovadnem domu pa so ta čas žirovski igralci uporabili ljudsko igro "Miklovo Zalo". Na dan praznika dopoldne pa se je zbralo v Zireh nad 1500 domačinov, ki so v strnjeni povorki odšli na pokopališče v Dobrčevem, kjer je bil odkrit spomenik neznanim padlim partizanskim junakom. Pri slavnosti je sodelovala vojaška godba na pihaleti, ki je na enem pečljiv zraslo 21 lepih sadežev. Od vseh razstavljalcev imata najlepšo in največjo izbiro razstavljenega sadja brata Okršlar iz Domžal, ki med drugim razstavlja tudi lep pridelek mamutskih in kragujevskih kuten. Na razstavi je tudi poseben oddelek, kjer so prikazane razne oblezni

be na naslov: Nogometni klub Korotan, Kranj, najkasneje do 5. novembra 1953.

KUPIM dobro ohraneno žensko kolo. Naslov v upravi lista.

ZALNA komemoracija na grobuh talcev v Mengšu bo 1. novembra ob 9. uri dopolne.

Z. B. Mengeš

OBJAVA

PREKLIC

Spodaj podpisana prekliscem navedbo, ki je bila prisobena v članku "Oglejte si jih" v pretekli številki "Glas Gorenjske" (24. X. 1953).

Izjavljjam, da niso resnične moje izjave o predsedniku Občinskega ljudskega odbora Poljane tovariša Janka Berjaka, ki sem jih dala na zapisujočem pri tajništvu za notranje zadeve OLO v Kranju. Tovariš Janko Bernik ni urigiral pri meni za izdavo mokre Ivani Dermota iz Srednje vasi in Janezu Kisovcu iz Hrastovlj po 100 kg, kot navaja članek, temveč je le rekel, da ima Urban Stanovnik (Lovško brdo) dobroimetje pri lesnem odsek, in od 26. septembra t. l. 100 kg plačane moke, in da sta skupno z upravnikom zadruge določila, naj se mu izda 50 kg moke.

Tovarišu Janku Berjaku se zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

Marija Frlanova, Predmost 4

OBJAVE • SPOREDI • OGLASI

GLEDALISČE

Prešernovo gledališče Kranj

Petak, 30. okt ob 20. uri: Alfred Gheri, "Sesto nadstropje". Red Torek in izven.

Cetrtek, 5. nov. ob 20. uri: Alfred Gheri, "Sesto nadstropje". Red A in izven..

MESTNO MLADINSKO GLEDALISČE KRAJN
pričenja letošnjo sezono z Maruško otroško igrico
"DEŽELA LENUHARIJA" v soboto, 7. novembra ob 20. uri. Režija: J. Eržen.

KINO

Mestni kino Domžale: od 30. oktobra do 2. nov. amer. barvni film „Trije kavalirji“; 4. in 5. novembra amer. film „Ro-seanna McCloy“. Od 6. do 8. nov. amer. film „Pavla“. — Predstave v sredob. ob 18. in 20. uri, v četrtek in petek ob 20. uri, v soboto ob 18. in 20. uri in v nedeljo ob 15., 17. in 19. in 21. uri. V soboto 31. okt. ob 20. uri dvojni program: amer. film „Mreža“ in nemški film „Mamljiva nevarnost“. V nedeljo ob 21. uri jugoslovenski film „Barba Žvane“. Isti film na sporednu tudi v soboto, 31. okt. ob 9. in 14. uri in v nedeljo dopoldne ob 8.30 uri. Ob 10.15 uri nemški film „Mamljiva nevarnost“.

4. in 5. nov. amer. barvni film „Ljubezen je lepa“. — Predstave v sredob. ob 18. in 20. uri, v četrtek in petek ob 20. uri, v soboto ob 18. in 20. uri in v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

Kino Svoboda, Stražišče — Kranj: od 30. okt. do 1. nov. nemški film „Mamljiva nevarnost“. — Predstave v petek ob 19. uri, v soboto ob 17. in 19. uri; ob 21. uri „Vsi smo morilci“. — Predstave ob 15., 17. in 19. ur. — Ob 21. uri ameriški film „Mreža“. Matineja v nedeljo ob 10. uri: jugoslovenski film „Barba Žvane“.

MALI OGLASI

Prodam konja ali zamenjam za vola. Naslov v upravi lista.

Preklicujem blok štev. 19131, izdan v komisjski trgovini v Boh. Srednji vasi 1. septembra 1953. — Rafael Cirič.

Obveščamo vas, da je Lado Valjavec, krojač v Lescah pričel obravnavati 20. oktobra v novem lokalnu poleg stanovanjskih blokov Tovarne večiglav v Lescah.

GLAS GORENJSKE

K ŠTEV. 44

Priloga za poduk in razvedrilo

31. X. 1953

IZ INDIJE —

Petletka na 670 straneh

Ko sem izvedel, da so v Indiji lani sprejeli svojo prvo petletko, sem se na mah razveselil: Tudi oni imajo načrtno gospodarstvo. Zdaj bodo pa lahko prebrodili svoje težave! In nisem pomislil, da sam plan ne more doseči nič bistvenega, če ne obstajajo številni drugi, važnejši činitelji.

Indijci imajo torej svoj petletni plan, a nekateri kar nič niso zadovoljni z njim. Socialisti zato, ker se jim zdi pre malo korenit, kapitalisti zato, ker je preveč. Pravzaprav sem v Indiji srečal le malo ljudi, ki bi bili navdušeni nad njihovo petletko in sem polagoma pričel dvomiti vanjo. Pa ne bi bilo treba — indijski "Prvi petletni načrt" je tisto, kar je v deželi obvezna storiti vsaka pametna vlada, ki ji ni vseeno, ali bo "za njo potop, ali ne".

Pravzaprav gospodarski načrt v Indiji ni nič novega. Ze od nekdaj so azijske despotije imele tri osnovna ministrstva: tisto za finance ali „notranje ropanje“, kot pravi Marx, ministrstvo za vojsko ali „zunanje ropanje“ in državno upravo za javna dela, ki je skrbela za to, da prvi dve ministrstvi ne izmogzata države do te mere, da poljedelstvo ne bi

bilo več sposobno nositi na svojih plečih težkega državnega stroja. To poslednje ministrstvo je skoraj od pamтивka finansiralo in upravljalo obsežna namakalna dela, se tako borilo proti povodnjim, vetru, pesku in džungli in vzdrževalo poljedelski prinos

la slika še hujša, sta se Pakistan in Burma odtrgala od indijske gospodarske celote in ji tako odvzela važne surovine (bombaž) in hrano (riž).

Po novih poteh

Tako po osvoboditvi se je v deželi pojavilo mnogo vseh

spodarskimi panogami, razvila proizvajalne sile dežele in dosegel pravičnejo razdelitev dobrin med družbenimi razredi.

To veliko podjetje bo trajalo od 1951. do 1956. leta. Sprejeli so ga lanskega julija. Obseg vse indijsko gospodarstvo, vendar ne tako, kakor smo tega navajeni mi. Indijski petletni plan je predvsem poročilo o stanju gospodarstva in o ukrepih, ki jih je podveti. Hkrati pa je še opis investicijskih del — od gigantskih projektov do posojil krajevnim kmetijskim zadrugam.

Vendar petletka sama po sebi še ni zakon in nikogar neposredno ne obvezuje. Je samo priprnilo in pojasnilo, kako bo v prihodnjih letih država s posebnimi zakonskimi teksti uveljavljala svojo gospodarsko politiko.

Kot bi vsak pričakoval, plan določa največ sredstev za namakanje in elektrifikacijo. Za to največjo indijsko potrebo bodo porabili 5 milijard 610 milijonov rupij (približno 392 milijard 700 milijonov dinarjev ali 27% vseh sredstev, ki jih petletka predvideva za razvoj gospodarstva). Na drugem mestu je promet, na tretjem pomoč poljedelstvu, sledijo druga važnejša javna dela.

Uresničevanje petletnega načrta ima na razpolago obsežen in zapleten stroj uradov, ustavov, svetov in komisij v zveznem in "republiškem" merilu. Izdajajo se posebni zakoni in vrsta navodil, ustanavljajo se korporacije ter uradne in poluradne organizacije z nalogo, da ostvarjajo veliko zamisel. V deželi, kjer je manj od 15% prebivalstva pismenega, to zahteva celo poplavno birokratizem.

Indijska petletka zahteva od dežele velikanskih naporov in je res močno prizadevanje, da se ta velika država iztrga iz stoltnega gospodarske zaostosti in anarhičnosti ter se postavi na lastne noge. Razmerje med predvidenimi zneski ustreza potrebam dežele in pravilno poudarja hiter razvoj tistega, kar je za prihodnost najhujše: zgraditev namakalnega sistema, zajezitev rek, ki grozijo z vsakoletnimi poplavami, prelitje njihove orjaške moči v bakrene žice, v elektromotorje, tovarne in razsvetljavo; pomoč izčrpangu in nesposobnemu poljedelstvu, pomoč domači industriji, ki je pred prihodom Angležev zaposlevala milijone Indijcev in dajala svetovnemu tržišču svilene, volnenine in bombažne tkalske mojstrovine, in ki ga je britanska metropola lahko zatrila še z nasilnimi administrativnimi ukrepi.

Kaj pa industrija? Kaj pa z njo? (Nadaljevanje sledi)

... naša repotaža ...
Poznate Črno? Če ne, vas na in neovirano kot po ravni jaz seznamim z njo. Ni cesti. Od daleč spredaj zaslužna ropot prihajajočih vagončkov. Karbidne svetilke riješijo svetlobne sence po temnih obokih. Stopiva na stran, k steni.

"Srečno!" nama vzlikne vozач, ko hiti s polnim vagončkom mimo naju. "Srečno!" ozdravljam in zdaj se sele zavem, zakaj pred vhodom na svoj "zdravo!" nisem dobil odgovora. Med rudarji sem, v pravem pravcem rudniku.

O d glavnega rova, ki je dolg nad 700 m se odcepil vse polno stranskih rorov. Vagončki hite stalno sem in tja. Polni v svetel dan, prazni v rov po novo rudo. Vsako minutno eden. Midva z mladim nadzornikom pa hitiva vse dalje. Roy postaja vedno bolj vlažen, ob progri pa teče prav potok.

"Voda in mokrota sta na največji sovražnik", spregovori moj vodnik, kot da je vedel za moje vprašanje, ki sem ga že imel na jeziku.

"Kaj se temu ne more pomoci?" vprašam, da ugodim svoji zvedavosti.

"Vse smo že poizkusili. To da zameni izbruhne studenec. Vse, kar moremo storiti, je, da ga reguliramo v

Martel

V Črni med belimi rudarji

vse. Preveliko je bilo izkoristeno ob proggi. Počakajte, ščanje domače delovne sile, pokažem vam tudi izvir."

"Bu...m... — m — odtekajo močna eksplozija v dali in oblaki prahu in dima nama prihite nasproti.

???

"Nič posebnega se ni zgodilo", me pomiri vodnik. "To je le razstrelitev v nadrovu. Te se ni treba bati. Bolj nevaren je zračni pritisk."

"Kako?"...

"Da, da, zračni pritisk. Ta nam dela razen vode največ preglavic. Poglejte semkaj!"

In res. Ob steni rova, ki se je tu že znižal, je počelo po sredini več debelih hladov, da so bili videti kot trske.

"Da veste, to se vse sproti popravlja. Vsak naš rudar je hkrati tesar, ki sam vzdržuje svoj rov. Tako zavarovani se ne bojimo niti tega hudiča", se je pridušil po domače in pljunil jezno v stran. Zavila sva v stranski rov. "Glejte, tu je vdor vode!"

Kot slap je bruhala voda iz skale in se razlila ob proggi ter se stekala v korito. Od tu so vodile visoke lestve navpično v nadkop. Lezla sva nizko sklonjena kakih 20 m visoko. Pred menoj se je odgrnil eden od odkopov rude — kaolina, ki ga izkopavajo s krampi, svedri in razstreljevanjem. Bela glinica — beli rudarji. Borba za njo je velika, saj je samo ena izmena dnevno izvozi 110—120 vozičkov.

"In kdo je med rudarji najboljši?"

"Janko Medvešček!" odvrne nadzornik. "S pomočnikom izkoplje in natovori osem kušnikov rude na dan."

"Je že star? Imate več takih?", pozvedujem dalej.

"Trideset let ima, a dela, da mu ni para. Tudi drugi so dobrí, toda on poseka vse."

Prva izmena je končala z delom.

Iz rudnika prevažajo nato kaolin v plavnicu, ki je pol drug kilometer oddal. Tu se jamski produkt drobi na valjnenem drobilcu, nato pa se v posebnih mešalcih raztopi v vodi. Tako razpuščena snov se s črpalkami potiska v filtrne agregate, iz katerih nato dobivajo plošče očiščenega kaolina.

Pred odhodom sem povprašal še za to in ono. Med drugim, kako dela njihov delavski svet. Kaj je z dobičkom in ali so delili presežek sklada

"Kako je s presežkom? je povzel besedo predsednik delavskega sveta. Koristno smo ga uporabili; ne kot v nekatereih podjetjih, kjer ga razmetavajo. Vidite naše zgradbe," je dejal ponosno in pokazal na pobočje pod Primožem. "To je naš presežek!"

Dolinska zapora Anikut, najstarejši jez v Indiji

na "potrebni" višini. In kaj je mogočih načrtov in predlogov, to drugega kot planska komisia?

Kolonija

Tako je bilo ves čas, dokler ni prišla v deželo "blagodejna roka zahodne krščanske civilizacije" v osebi britanske Vzvodenindijške kompanije in kasneje angleške kolonialne uprave. Ta je še nadalje "osrečevala uboge in nerazvite, nesposobne in nesamostojne domorodce" z modrim vodstvom prvih dveh ministrstev, ki jih je izpolnila do skrajnosti, — na tretje pa je pozabilo. Kolonializem pač ni nikdar ni misil na to, da bi vzdrževal proizvajalne sile. Šlo mu je le za hiter, lahek in izdaten ekstraprofit.

Posledice nikakor ne služijo v čast vsem preudarnim vladam. Njegovega Veličanstva. Puščava je indijskemu kmetu iztrgala izpod pluga toliko tisoč hektarov zemlje, džungle toliko, voda spet toliko, najhujša nadloga, "zamindar" pod Angležev določeni zbiralci davkov, ki so ga spremeni v popolnega gospodarja območja, na katerem je imel donosno obrto, pa ga je oropal i zemlje i orodja in mu odvezel vsako možnost in voljo, da bi vsaj sam poskrbel za čuvanje zemlje pred uničajočo naravo.

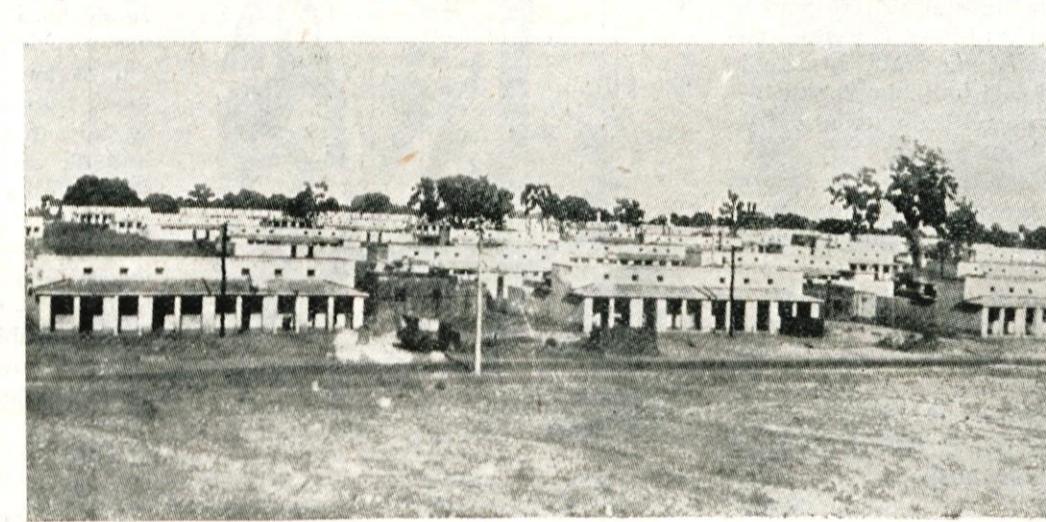
Ta porazni rezultat — glad, brezposelnost, okrnjeno poljedelstvo, nesposobno, da se same reši iz zagate, razen tega pa še drugi nesmiselen — poln nered na tržišču, neenakomerna razvitost gospodarstva, visoka obrestna mera itd. — vse to je ob osvoboditvi Indije leta 1947. naravnost samo od sebe terjal, najvsesi poseže država in z gospodarskim načrtom napravi, kar je v njeni moči. Da bi bi-

Brez tehničnih sredstev indijski delavci z golimi rokami gradijo gigante

vladna publikacija, preveč planov, a premalo denarja. Marca 1950. leta so zato vzpostavili zvezno plansko komisijo. Ta je po dvoletnem delu in javnih razpravah prilagodila dokončno besedilo več, 670 strani debele knjige velikega formata, ki jo najdemo v vseh večjih indijskih knjigarnah. Na naslovni strani vidimo državni grb in besedilo: "Vlada Indije — Planska komisija — Prvi petletni plan". V knjigi beremo, da je vmes poseže država in z gospodarskim načrtom napravi, da bo dosegel pravilnejše razmerje med posameznimi go-

kar je v njeni moči. Da bi bi-

Delavsko naselje v novem mestu Sindri s tovarno umetnih gnojil, ki je bilo zgrajeno v sedanjem indijskem petletku

ji so bili močni, krepki ljudje, med njimi je bilo tudi nekaj mladih fantov. Zdravje je veliko iz njihovih obrazov, ko so se zapletli v šegav pogovor o dronih domačih stvareh.

Takrat mi je prišel nasproti mladenič, visok in zagoren v obraz, ter me pobral, koga in kaj želim. Povedal sem mu. Spoznal bi rad rudnik in delo v njem, seveda, če je to mogče. Vse formalnosti so bile hitro opravljene. Ko smo se spoznali, sem moral z njimi v baraku. Tu sem se preoblekel v delovno obleko, naylekel dolge gumijaste škornje na noge in na glavo sem dobil šlem. Tudi karbidna svetilka ni manjkala. Ivan Omovšek, tako se je klical mladenič, bil že jasni nadzornik, je tedaj dejal:

"Ste bili že kdaj v jami?"

"Sem, toda to je bilo davnol!"

"V premogovniku? ... Tu pri nas ni tako hudo, ni nevarno", je govoril, kot da bi mi hotel pregnati strah pred neznanim občutkom negotovosti. "Tu ni nobenih plinov, ne nesreč", je pojasnil, ko sva že stopila v širok, s hldi obložen rov. Po sredini rova so bile speljane rovne aggrege, iz katerih nato dobivajo plošče očiščenega kaolina.

Pred odhodom sem povprašal še za to in ono. Med drugim, kako dela njihov delavski svet. Kaj je z dobičkom in ali so delili presežek sklada

"Kako je s presežkom? je povzel besedo predsednik delavskega sveta. Koristno smo ga uporabili; ne kot v nekatereih podjetjih, kjer ga razmetavajo. Vidite naše zgradbe," je dejal ponosno in pokazal na pobočje pod Primožem. "To je naš presežek!"

Utrinek iz spomina

Samo sciavetti!

Ko sem se letos vozila v poštenim rokam zaupala svojemu umazanju.

Obe sta bili iz Italije. Delali sta se zelo izobraženi, čeprav se italijanski učitelji niso mogli primerjati z našimi, ki so bili znani kot izvrstni šolniki.

Poslušala sem. Obnavljali sta spomine na „veselo“ življenje v domovini, kjer ni manjkalo „izobražene“ družbe pa perice. Vsa tržaška gospoda je njihovim delovnim in raznih karabinjerjev ali celo

njihovih „marešjalov“ in „brigadirjev“ (kaplarjev in vodnikov). To je bila za „maestrine“ velika čast. Potem sta pričeli o sedanjosti službi.

Je rekla prva:

— Veš, odkar imam dvojno plačo, ker poučujem v teh barbarskih krajih, sem res zadovoljna in tudi primerno družbo že imam. Denarja imam dovolj in novi marešjal je silno srčkan.

Druga:

— Res! Strašili so nas, kakšni divjaki tu žive. A povem ti, da sem dobila najlepšo sobo v vasi. Pri sebi imam sestro. Takoj drugi dan po svojem prihodu sva vzeli košare in šli od hiše do hiše. Ne veš, kaj vse sva nabrali: preko dve sto jajc, nekaj kilogramov masla, piščance, peteline, kunce. In vse zastonj. Veš, da mi ni treba ničesar kupovati. Sestra je doma zaplesala po sobi: „Carmella, Carmella, kakšen zaklad! Addio miseria!“ — Res, ljudje so dobri. Toda kaj češ, ko so pa samo sciavetti!

Tu je v pogovor segla druga:

— Jaz jih ne morem trpeti. Ti sedi v klopi tista golazen. Zadnjič sem hotela otroke naučiti stavki „L'Italia è grande e bella“ (Italija je velika in lepa). Misliš, da jim je šlo v glavo? Kje neki! Trma, ti rečem. Neka deklica je začela jokati in blebetati v tistem njihovem jeziku. Verjaměš, da me je tako razbesnelo, da sem skočila k njej, ji odprla usta in pljunila vanje.

Vlak se je ustavil. Izstopili sta. Vsi v vagonu smo se spogledali, polni sovraštva do fašističnih pritepenk in polni nemoči, saj smo bili le... sciavetti (sužnji). To je bila najhujša in najbolj žaljiva psovka, ki so jo dajali nam Slovencem. Peklo in žgalo je v duši in težilo kot ogromen kamen.

Morda je bila v vagonu tudi tista mati, ki je iz strahu dala učiteljici poslednja jajčka in je ona njeno hčerko v šoli do smrti ponižala.

— jž.

Vitamin A pospešuje rast organizma, gradnjo kosti in izločanje žlez. Pomaga pri očesnih in drugih boleznih (ošpice, gripa, davica). Največ ga je v ribjem olju, sadju in maslu.

Eleganten jesenski kostim

Novo pohištvo iz starega

Pri preurejanju stanovanja vedno stremimo za tem, da lahko en prostor uporabimo za več namenov. Navadno pričnemo urejati najprej spalnico. Odločili smo se, da bomo v njej sprejemali tudi obiske. Starinske postelje nam mizar predela v kauče. Soba bo na ta način temeljito spremenila svoj zunanjji videz. Kauč lahko potem opremimo po svojem okusu in denarnih možnostih. Najcenejje je, če na žično mrežo položimo žimnicu, ki smo jo že preje imeli na postelji. Podnevi pogrnemo nanj kos pohištvenega blaga. Iz istega blaga napravimo še 2 ali 3 velike blazine in jih položimo na kauč. Zvezčer vse to odstranimo, pogrnemo posteljnino in kauč spremenimo v udobno posteljo.

Drugga:

— Kauč lahko tudi drugače opremimo. Enodelno ali trodeleno žimnicu tapeciramo povrh in ob straneh, ali pa samo ob straneh, gornji del pa prekrijemo s posteljno odejo, ki jo bo tapetnik preoblekel s pohištvenim blagom.

Ugovor, da ostane posteljina neprezračena, če je po dnevi zložena v kauču, velja prav tako za tisto posteljino, ki je na posteljah. V vseh primerih moramo zjutraj posteljino perilo prezračiti pri odprttem oknu.

Preurejena kauča postavimo v kot sobe, tako da napravimo v pogovor segla druga:

Za kratek čas

Prvi gost: — Dve kuhanici, prosim!

Drugi gost: — Meni tudi, toda sveži!

Natakar v kuhinji: — Štiri kuhanice jajca! Dve morata biti sveži.

— Sem še novinec v Hollywoodu. Tako sem sam! je rekel Harry.

Gospodična Wernerjeva, kaj bi bilo, če bi skupaj večerjala?

— Pojdimo vsi trije! Toda vsak izmed nas plača svoj del! odgovori Liliane. Tudi vi gotovo nimate denarja na pretek. Midve sva pa bili dva meseca „howanke“. Čez pol ure bova pripravljeni. Na njenih ličecih so se naredile jamice. Harryjev pogled se je v njih ujel.

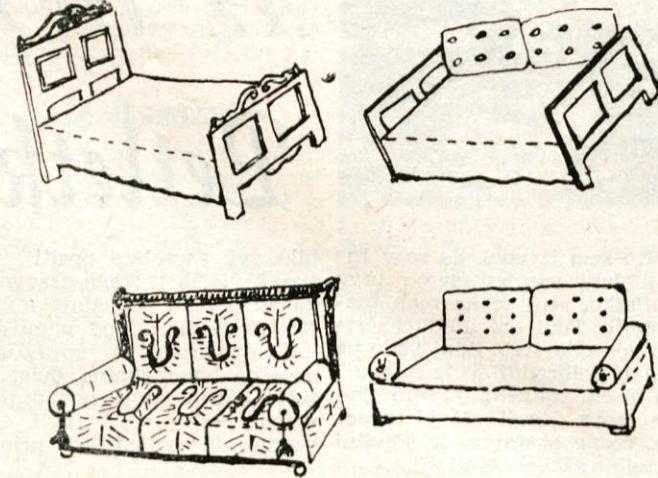
Ko je zapustil svojo, se je na hodniku naslonil na zid. Vse se mu je vrtelo.

Složno so povečerjali. Gospodu „Kingu“ je uspelo, da je plakal. Potem so plesali. Mary je plesala, Liliana je kar nosilo. Nenadoma je Mary zbolela glava. Pustila ju je sama. Liliana se je smejala.

— Da je Mary zbolela glava, pomeni, da vam zaupa in vas je ugodno ocenila, sicer bi naju ne pustila sama.

vita trikotnik. Če postavimo ročne divare z nepotrebno prednjo nizko mizico, en ali nim visokim naslonjalom bodo dva tapecirana stola, bomo do obnovile na inoderen in imeli prijeten kotiček za po- okusen način (glej skico!). Mi-

govor s prijateljem, za delo in počivanje. Iznajdljive gospodinje si bo bo nato ves divan prevlekel s pohištvenim blagom.

Kaj pa naše kleti?

Vsako jesen moramo klet skrbno pripraviti za zimsko uporabo. Zato jo prebelimo in zažveplamo, police poribamo in na soncu posušimo, pomijemo okna in ometemo mreže. Najbolje je seveda, če to delo opravimo poleti, ko se vlaga hitro posuši. Vse zabejo in pregrade prav tako najskrbnejše očistimo. Zelo napačno ravnavajo tam, kjer puščajo v kleti, čez vse poletje ostane pridelkov. Ta klet se okuži z gnilobnimi bakterijami in jo je težko očistiti.

Dobra klet mora biti suha, zračna, enakomerno topla v vseh letnih časih. Ustrezna temperatura je 6–8 stopinj. Obrnjena naj bo na severno stran. Kleti zračimo takrat, kadar zrak zunaj ni toplejši kot v kleti. Tako preprečimo v kleti zatohlost in vlago. Vlažno klet osušimo tako, da vanjo postavimo posode s svežo žganim apnom, ki ima to lastnost, da vpije vso vlago. S tem postopkom kleti kaj kmalu osušimo. Če je le moč, moramo ločiti klet za poljske pridelke od sadne kleti.

Krompir hranimo v lesenerih pregradah, ki so nekoč

dvignjene od tal.

V večje kupe postavimo dušnik iz letev. Krompir obvarujemo gnilobe, če ga posipamo z apnenim ali ogljenim prahom. Vkleto le prebran, zdrav in suh krompir, ki ga ne smemo vspiti zviška. Trpežnost zmanjšuje tudi premetavanje z lopatami.

Krompir na svetlobi pozeleni, postane neužiten, ker se je razvil v njem strup solanin. Da se temu izognemo, naj bo klet mračna, sicer pa krompir pokrijemo s tanko plastjo slame, strelje ali tudi s staro vrečevino.

Redkev, peso in ostalo korenko zelenjad shranujemo v pesku ali mivki. Na gredice posadimo endivijo, zelje, radič, peteršilj, por. itd. Kadki kislega zelja ali repe ne postavljamo naravnost na tla, ampak na lesena bruna, da ne začnemo na vlažnih tleh prehitro gniti.

„Glas Gorenjske“
v vsake hiše

— Se že dolgo poznata?

— Spoznala sem jo tu, v Hollywoodu. Sprejela me je pod svojo perut, ko mi je lani umrla mama. Uboga mama! Upala je,

da se bo iz goske, kakršna sem, razvila nova Greta Garbo. Vse živiljenje je garala in trpela. Imam strica, ki ni nič prida. On je kriv mamine nesreče. Mnogokrat sem jo klicala po imenu Veronika Williams.

— Williams? Čudno! Ali je bilo njene mu bratu ime Jakob?

— Da.

— Tedaj ste njegova nečakinja? Ali niste čitali časopisov? Vaš stric je umrl.

Že dva meseca nisem videla časopisov, ker sem bila na snemanju. Toda čeprav je mrtev, verjemite, da si ne morem izsiliti nobene solzice. Pregrdno je postopal z materjo. Tudi ga nisem nikdar videla... Menda je bil silno bogat. Medtem ko se je vozil na bogatih jahtah po morjih, se je moja mama pehala in ubijala dan na dan. Pričela sem služiti kruh s štirinajstimi leti, ker nisem mogla prenašati njenih žrtev. Z dvainpetdesetimi leti je bila že starka. Dragi stric Jakob bi ji bil lahko vse to prihranil. Še hramimo njegov odgovor na materino pismo, ko je prosila pomoci. Lilianine ustnice so se tresle. Če bi še dalje govorila o tem, bi se moral zjekati na vaših prsih.

— Ne bi imel nič proti temu, zamrmra Harry in reče čez čas: Lilian, nekaj vam moram povedati. Nisem prišel v Hollywood, da bi šel k filmu. Prišel sem le, da bi našel — vas... Sem v privatni detektivski službi. Gospod Williams je naši agenciji poveril nalogu, da po njegovi smrti poiščemo dediče.

— To se pravi... to se pravi, da mi je kaj zapustil?... Bržkone ga je pekla vest. Je mislil, da mu bom odpustila materi storjeno krivico?

Harry je pomirljivo položil svojo tacu na njeno drobno ročico.

Ariel Kassak:

5

Medtem je Harry na sledi za Lilianovo prehodil dolgo pot. St. Louis, Minneapolis, New York, Cincinnati. Izvedel je, da je mala Liliana hodila v plesno in igralsko šolo. Potem se je sled izgubila. Obupan je pritekel k Bertu v okrevališče.

— Pretaknil sem vsa gledališča, nadležoval vse impresarije — nič.

— Povej, kam se obrne vsaka ameriška mati, ki ima lepo hčer! reče Bert s pohlevnim glasom.

— Seveda, res sem idiot! zakliče Harry navdušen. Na svodenje!

Čez deset dni je prejel Bert njegovo brzovajko iz Hollywooda:

„Našel Liliana. Hura, hura, klicaj. — Harry.“

Medtem je tudi sodišče potrdilo milijonarjev podpis na oporoki, kakor tudi podpis oba prič.

III.

V Hollywoodu je Harry odkril tri Liliane. Ena je bila črnka, druga že v letih, tretja pa mlado dekletce. Ime ji je bilo Lilian Werner. — Imela je lep obrazek, čisto polt, odkritosrčne očke, v bradi srčano jamico, nosek malce privih, lepe mehke, črne lase... ljubka, res ljubka. Primerjal je fotografije, ki jih je imel na razpolago, z živim originalom. Podobnost je bila nedvomna.